

USTADNAMƏ

Hər yetən hərəcayı tərpedir yaram,
Qoymullar halıma gəzdiyim yerdə.
Bir quru qəfəsəm Nil deryasında,
Səməklər də udur üzdiyüm yerdə.

Yatmışdım mən də, qəmə duş oldum,
Oyandım qəflətdən, xirqəpuş oldum,
Kamandar ovçuya mən də tuş oldum,
Sona kəklik kimi gəzdiyim yerdə.

Abbasam, yolunda qoymuşam səri,
Axıtdım didəmdən qanlı selləri,
Göründü gözümə alagöz pəri,
Qələm düşdü əldən yazdığım yerdə.

Ustadlar ustadnaməni bir deməzlər, iki deyərlər, biz də deyək iki olsun.

Dilim, bu öyüdü sənə deyirəm,
Çox dünya malına sarınma, dilim.
Çalış sən həmişə öz əməyin ye,
Haram mal yeməyə alışma, dilim.

Bir məclisə vardın dilin olsun lal,
Əyləşənlər səndən dərk etsin kamal.
Dindirşələr dillən, dinməsən lal qal.
Hərəcayı danışıb gülüşmə, dilim.

Mənim sözlərimi saxla amanat,
Sidqinən dost olan tez tapar murad,
İstəsən ki, başın ola salamat,
Ağzına gələni danışma, dilim.

Musa oda alışmayıb, nə lazım?
Bivəfaynan barışmayıb, nə lazım?
Haqqın özü sirr açmayıb, nə lazım?
Sən gördüyün sirri gəl açma, dilim.

Ustadlar ustadnaməni iki deməzlər, üç deyərlər, biz də deyək üç olsun.

Şerin şöləsin buldum bələndim,
Xoş gəldi, xoşuma halı qabaqda.
Pir mənə göstərdi şah məqamını,
Cəmi gördüm çox cəlalı qabaqda.

Bir neçə taxt gördüm nuri-münəvvər,
Neçəsi zəbərçəd, neçəsi gövhər,
Səf-səf olub yerdə, göydə mələklər,
Yahu-yahu deyir, qulu qabaqda.

Yahu-yahu deyib, bir-bir uydular,
Ya mənhu deyəndə təam qoydular,
Yemədilər, içmədilər, doydular,
Qaldı məcməilər dolu qabaqda.

Görünməz sir gördüm qaldım sirişkar,
Salavat əhlini yandırmaz heç nar,
Salavatla işlər hər dükan, bazar,
Zay oldu dünyanın malı qabaqda.

Əl çəkmə dünyada sövmi-salatdan,
Təmiz ver, qalmasın xümsü-zəkətdən,
Məmmədsöyün, qorxma puli siratdan,
Rəhbərindi pirin Əli qabaqda.

Belə rəvayət eləyirlər ki, qədim zamanlarda Ölənşəhərdə Həmid adlı bir padşah var idi. Bu padşahın vəziri öz qardaşı Əhməd idi. Bunlar çox ədalətli, rəiyyət canlı adamlar idi. Var-dövlətləri həddən aşmışdı, amma çifayda heç birinin övladı yox idi. Övladsızlıq dərdi həm padşahı, həm də vəziri koğa kimi əymişdi.

Bir gün Həmid şah qəm dəryasına qərq olmuşdu. Onun ürəyindən çox söz gəlib keçirdi: – “Bəs mən öləndə tacıma-taxtıma, var-dövlətimə kim sahib olacaq?” Bu fikirdə ikən bir qəsidə səsi eşitdi. Bir nurani dərviş qapıdan içəri girdi. Şah diksindi. Dərviş onun xidmət məqamında ikiqat olub dedi:

– Ey böyük şah, diksinmə, mən insanlara baxt verən dərvişəm. Şahım niyə qəm dəryasına qərq olmusan? Məgər bu dövlət-var, dəbdəbə, cəlal bəs deyilmi sənə?

Şah gözlərinin altında olan yaş damlalarını silib dedi:

– Ağa dərviş, dünyada məndən bədbəxt adam yoxdu. Onunçün ki, bir övladım yoxdu, mən öləndən sonra taxtı-tacıma, var dövlətimə sahib dursun. Bu az dərddimi?

Dərviş cibindən bir alma çıxarıb verdi şaha, dedi:

– Qibleyi-aləm, bu almanı nimşəq elə, yarısını sən ye, yarısını da vəzirin yesin. İnşallah, hər ikinizin övladı olar.

Dərviş sözünü qurtaran kimi qaib oldu. Həmid şah qardaşı Əhməd vəzirini çağırdı. Əhvalatı ona söylədikdən sonra, almanı nimşəq elədi, yarısını özü yedi, yarısını da Əhməd vəzir yedi. Hər ikisinin hərəmi hamilə qaldı. Doqquz ay, doqquz gün, doqquz saat, doqquz dəqiqə, doqquz saniyə keçəndən sonra, arvadlar barihəmlərini yerə qoydular, hər birinin bir oğlu oldu. Həmid şah böyük şadlıq keçirdi, hər yeri çırağban elətdirdi. Şah əmr elədi, xəzinənin ağzını açdılar. Ac qarınlar doydu-ruldu, yalavac əyinlər geydirildi, çayların üstündən körpülər saldırıldı, yollar çəkildi. Şah böyük ziyafət verdi. Alimlər, rəmmallar toplandı. Həmid şahın adını Mahmud qoydular, Əhməd vəzirin oğlunun adını da Qənbər. Uşaqları dayələrə tapşırdılar. Nağıl dili yüyürək olar. Mahmudla Qənbər yeddi yaşa çatanda onları molla yanına oxumağa qoydular. Bunlar elə gözəl uşaqlar idilər ki, elə bil hərəsi ayın bir parçasıdı. Bəli, bunlar on beş yaşına çatana kimi oxudular. Molla bir soruşanda onlar iki cavab verirdilər. Bütün elmləri sinədəftər eləmişdilər.

Günlərin bir günü, bunlar atalarından izn alıb, qoşunla şikara çıxdılar. Yəqub dağında bir çeşmənin yanında əylənməli oldular. Mahmud çeşmənin üstündə uzanmışdı. Yuxu onu apardı, onun yuxusuna kim gəlsin? Atasına alma verib onu dünyaya gətirən dərviş. Dərviş ona dedi:

– Ey şahzadə, bil və agah ol. Mənim duamla Allah sizi yaratmışdır. İndi sözümə qulaq as. Bax gör barmağımın arasından nə görürsən?

Şahzadə baxıb dedi:

– Bir gözəl şəhər.

Dərviş dedi:

– Şəhərdə nə görürsən?

Şahzadə dedi:

– Bir gözəl bağça, bağçanın içində bir gözəl qız.

Dərviş dedi:

– Ey şahzadə Mahmud, o gördüyün şəhər Misir şəhəridi. Bağçada olan qız da Misir şahı, Cəlal şahın qızıdır. Onu sənə, səni də ona buta verirəm. Al bu eşq badəsini iç.

Mahmud eşq badəsini dərvişdən alıb içdi. Gözünü çevirib dərvişə baxmaq istəyəndə, onu görmədi. Eşq atəşi onu yandırdı. Aldı görək Qənbərə nə dedi:

Laməkan şəhrindən mən gəldim cana,
Can içində bir canana tuş oldum.
Əldən ələ, qəbdən qaba süzüldüm,
Qətrə idim, bir ümmana tuş oldum.

Misir deyilən altı aylıq yoldu,
Nigarı görmüşəm o siyah teldi,
Çox fikir eləmə, xərcliyim boldu,
Qaf adlayıb bir Qaftana tuş oldum.

Eşq əsəri kar eyləyib canıma,
Qardaş isən dur düşgün yanıma,
İlahi yazını yazdı şənimə,
Yüz dərd çəkdim bir dəmana tuş oldum.

Söz tamama yetdi. Şahzadə Mahmud əmisi oğlu Qənbərə dedi:

– Qənbər, əmi oğlu, Misirdə Cəlal şahın qızı Nicar xanımı mənə buta veriblər. Əgər atamın yanına getsəm, atam mənə izn verməyəcək. Görək xəbərsiz gedəm butamın dalınca. Mən atama bir namə yazıb, onu məsələdən agah eləyəcəyəm. Sən geri qayıt, yolumu gözlə.

Qənbər dedi:

– Əmi oğlu, mən də sənə gedəcəyəm. Səni tək buraxa bilmərəm.

Bəli, onlar bir namə yazıb, bir daşın üstünə qoydular. Misirə getməyin binasın qoyma qda olsunlar. Qoşun adamları bir yerə toplanıb, gördülər şahzadə ilə Qənbər yoxdu. Hər yeri axtardılar onları tapmadılar ki,

tapmadılar. Baxdılar ki, daşın üstündə bir kağız var. Kağızı götürüb, açıb oxudular. Gördülər ki, şahzadə Mahmud atasına yazıb ki, Misirə getdim. Qoşun geri qayıtdı. Kağızı Həmid şahla verdilər. Həmid şahla Əhməd vəzir gözləri yaşlı qoyaq, qayıdaq geri, görək Mahmudla Qənbər necə oldular.

Mahmudla Qənbər dərələrdən sel kimi, təpələrdən yel kimi, az getdilər, çox getdilər, gecələr yatmadılar, gündüzlər dincəlmədilər, yeddi gün, yeddi gecə yol gedib, bir bəzirqana rast gəldilər. Bəzirqandan Misirin yolunu soruşdular. Bəzirqan onlara dedi:

– Ağalar, siz kimsiniz, Misirə nə məqsədlə gedirsiniz?

Qənbər bütün əhvalatı bəzirqana danışdı, dedi:

– Bu oğlan Ölənşəhər hökmüdarı Həmid şahın oğlu şahzadə Mahmuddur. Misir hökmüdarı Cəlal şahın qızı Mahmuda buta verilib. Butanın dalmca gedirik.

Bəzirqanbaşı, Həmid şahı yaxşı tanıyırdı, dedi:

– Şahzadə, əgər doğrudan da Həmid şahın oğlusansa, sən atan çox ədalətli şahdın. Amma şahzadə sən getdiyən yol çox çətin yoldur. Qayıt geri, ölkəndə kimi istəsən atan sənə alar.

Aldı şahzadə Mahmud görək bəzirqanbaşına nə dedi:

Ulus-elim sövdayara söyləyim,
Nə Misir uşağıyam, yaman deyiləm,
Hər şəhərin bir adı var, sanı var,
Laməkan şəhrini danan deyiləm.

Usta, biləsən ki, düz qan eylədim,
Yaxa yırtmışam, əl qan, üz qan eylədim,
Bir könül sındırdım, yüz qan eylədim,
Daha qeyrisiynən yaman deyiləm.

Bahar olar dağlar geyər hilala,
Kamil olan meylin salar hilala,
Tanrı məni qismət etsin hilala,
Ox vurdun sinəmə, o mən deyiləm.

Söz tamama yetdi. Sövdəgər bildi ki, bu həqiqətən Həmid şahın oğludur, dedi:

– Şahzadə, mən Misirə gedirəm. Sənin gəldiyini, butana çatdıraram.

Ondan razılıq elədilər. Sövdəgərlər yola düşüb onlardan ayrıldılar. Sövdəgərlər üç gün, üç gecə yol gedib Misirə çatdılar. Bir qarı vasi-təsilə Mahmudun gəldiyini şahzadə xanım Nigara çatdırdılar. Nigar xanım bir dəstə qızla bahar baxçasına səyahətə çıxdı. Bağbanın avcına bir cəngə qızıl basıb dedi:

– Bağban, gözdə-qulaqda ol, Ölənşəhərdən Həmid şahın oğlu şahzadə Mahmud buradan keçəndə mənə xəbər ver.

Bağban əlini gözünün üstünə qoyub dedi:

– Şahzadə xanım, gecə yatmaram, gündüz dincəlmərəm, güdərəm, gözüm yolda olar.

Bəli, bağban Mahmudun yolunu gözləməkdə olsun, sizə xəbəri Mahmudla Qənbərdən verim:

Sövdəgərdən ayrıldıqdan sonra, Mahmudla Qənbər bərkətdilər çarıqların dabanın, qırdılar yerin damarın, dərə, tərək, düz getdilər, ta ki, gedib Nigar xanımın bağçasının yanına çatdılar. Bağban onları görüb yanlarına gəldi. Salam-kalamdan sonra Mahmudgildən soruşdu:

– Siz kimsiniz?

Mahmud dedi:

– Yol adamlarıyıq ticarətə çıxmışıq.

Bağban baxdı ki, bunlar şahzadəyə oxşayırlar. Özləri də xanım nişan verən adamlardı. Dedi:

– Düzünü deyin, şahzadə Mahmud hansınızsınız?

Qənbər Mahmudu göstərib dedi:

– Bax budu.

Bağban sevinə-sevinə onları bağa buraxdı, çarhovuzun başında oturub, özü xanıma xəbərə getdi. Gəlib gördü ki, Nigar xanım oturub gözləri yol çəkir. Bağban dedi:

– Xanım, Mahmud gəlib, bağdadı.

Qız çox şad oldu, bağbana bir cəngə qızıl verdi. O biri tərəfdən Mahmud çox yorğun olduğundan göy otun üstündə uzanıb yuxuya getmişdi. Aldı Nigar xanım görək Mahmudu nə cür oyadır:

Tez bağçaya gəldim yarı görməyə,
Bu bağın bağbanı ayaq üstədi.
Könül arzu edir yarı görməyə,
Seyrağıb yatmayıb ayaq üstədi.

Salam verdim salamımı aları,
Gedək bu gözəllik bizə qalamı,
Qaşına çəkilib qüdrət qələmi,
Qələmin yazısı ayaq üstədi.

Nigar deyər, mənim əslim ərəbdi,
Eşqin pıyaləsi mana şərəbdi,
Oğlan nə yatmışan dünya xarəbdi,
Haqq özü yatmayıb ayaq üstədi.

Mahmud səsə yuxudan ayıldı. Ayağa durdu sarmaşiq kimi bir-birinin boynuna sarıldılar. Bəli, Mahmudla Qənbər bir neçə gün qızın mənzilində qaldılar. Eys-ışrətə məşğul oldular. Bir gün Nigar xanım Mahmuda dedi:

– Əzizim, çox yemək adamı az yeməkdən qoyar. Sənin burda olduğunu atam bilər, səni öldürdər. Gedin şəhərdə dolanın. Hər gün vədələşərik, gizlin görüşərik. Ancaq şəhərdə aşiq Qara adlı bir aşiq var, o, atamın aşığıdır. Onun qorxusundan bu şəhərin yan-yörəsinə də aşiq dolana bilmir. Aşiq görsə deyişib bağlayır, sonra da öldürür. Ondan özünüzü gözləyin.

Mahmud dedi:

– O, bizi görə bilməz, görsə də tanımaz.

Bəli, Mahmud Nigarla, Sonra da bağbanla görüşdü. Qənbəri götürüb şəhərə çıxdı. Şəhərdə Mahmud Qənbərə dedi:

– O Aşiq Qaradı nədi, bizi bağlaya bilməz. Gəl aşiq olduğumuzu biruzə verək, qoy bizi aparsınlar. Aşiq Qaranın yanına. Mən onu bağlayıb sazını da əlindən alacağam. Gerisi ilə işin yoxdu.

Qənbər dedi:

– Qorxuram onu bağlaya bilməyəsən, tora düşək.

Mahmud dedi:

– Qorxma, mənimki haqq vergisidi, heç kəs məni bağlaya bilməz.

Bəli, Mahmudgil gündüzləri məclislərdə, toylarda dövrən keçirir, gecələr də Nigar xanımla gizli görüşürdülər. Bunların çalıb-çağırmasını Aşiq Qaraya xəbər verdilər. Aşiq Qara bu xəbərdən çox qəzəbləndi. Bir dəstə aşiq göndərdi. Mahmudla Qənbəri onun yanına apardılar. Aşiq Qara acıqlı Mahmuda dedi:

– Nə hədlə gəlib mənim yerimdə aşıqlıq edirsiniz.

Mahmud dedi:

– Usta, aşiq tayfası ki, var, ona qorux-qadağa yoxdu, hara istəsə gedər, orada çalıb-çağırar.

Aşiq Qara dedi:

– Sənlə deyişəcəyəm, əgər cavab verə bilməsən, səni öldürəcəyəm.

Mahmud dedi:

– Usta, arxı tullan, sonra bərəkallah de. Mən cavab verməyə hazırım.

Aşiq Qara bir meydan sulatdı, acıqlı-acıqlı sazın götürüb meydana çıxdı. Mahmud da onun müqabilinə gəldi:

Aldı Aşiq Qara:

Əzəl bu dünyaya gələn,
Aşiq, kim idi bildinmi?
Dünyaya davat qələmin
Çalan kimidi bildinmi?

Aldı Mahmud:

Əzələli bu dünyaya
Həzrət Adəm gəlmədimi?
Dünyaya davat qələmin
Haqqın özü çalmadımı?

Aldı Aşiq Qara:

O kim idi öz taxtında
Divan elər hər vaxtında,
Üç yüz altmış iraxtında,
Baba Əyyar ölmədimi?

Aldı Aşiq Qara:

O kimdi məhşərdə qazı?
Hardadı nizam-tarazı?
İbtida beş vaxt namazı,
Qılan kimdi bilmədinmi?

Aldı Mahmud:

Haqq-tala məhşərdə qazı,
Qiyamətdə var tarazı.
İslama gələn namazı,
Mələkələr qılmadı mı?

Söz tamama yetəndə aşiq Qaranın Mahmuddan dalağı sancdı. Onu Cəlal paşanın yanına apardı ki, altdan-üstdən qandırıb öldürsün, bəlkə canı qurtara. Cəlal paşa Mahmudu oxutdurdu, Mahmudun oxuması Cəlal paşanın çox xoşuna gəldi. Cəlal paşa aşıqların hamısını qovdu. Bircə Mahmudla Həsən ibni Yəqub adlı aşığı saxladı. Bu Həsən ibni Yəqub çox hiyləgər aşiq idi. Cəlal paşa həmişə şikara çıxanda Mahmudu da özü ilə aparırdı. Mahmud şikardan qayıdanda bağçaya çıxıb Nigarla eynəvaziş keçirirdi. Bu Həsən ibni Yəquba xoş gəlmirdi. Günlərin bir günü Mahmud yenə də şikardan qayıdıb bağa getdi, amma çifayda nə qədər gözlədi Nigar xanım gəlib çıxmadı. Eşqi cövşə gəldi, sazı sinəsinə mindirib görək nə dedi:

Qadir Allah, budur səndən diləyim,
Deyərdim sözümlü özünə yarın.
Qul olaydım, qulluğunda duraydım,
Nə desə baxaydım sözümlü yarımın.

Gecə-gündüz xanasında duraydım,
Ala yaylaqlarda çadır quraydım.
Avcı tərhan kimi qaynaq vuraydım,
Tökəydim tellərin gözümlü yarın.

Mahmud deyər, mən dərdini bilərəm,
Allahımdan bircə dilək dilərəm,
Geci-tezi bu dərdinən ölərəm,
Bir saat düşmürəm izinə yarın.

Demə Nigar xanım xəstələnibmiş. Mahmud bir ənbərçə verdi Həsən ibn Yəquba ki, aparıb versin qıza. Amma belə olmadı, Həsən ibn Yəqubun əlinə yaxşı fürsət düşdü. Ənbərçəni aparıb Cəlal paşaya verdi, üstəlik dedi:

– Bəs, Mahmud qızınla ər-arvad kimi yaşayır. Al bu da Mahmudun qıza göndərdiyi ənbərçə.

Cəlal paşanın burnundan tüstü çıxdı. Əmr elədi, Mahmudu barigaha gətirdilər. Paşa qəzəbləndi ona dedi:

– Ləvənd oğlu ləvənd, nə cürətlə mənim qızımın yanına gedirsən, ona eşqnamə oxuyursan? Bu saat boğazını kəndirə keçirib bədənindən qoparacağam. Cəllad, bu saat bu məlunu gözüm baxa-baxa dar ağacından asın.

Mahmud dedi:

– Paşam sağ olsun, sənin qızını ərənlər mənə buta veriblər. Onun üçün bura gəlmişəm. Paşam izn ver birini deyim sonra öldürsən.

Cəlal paşa izn verdi, Mahmud aldı, halına münasib görək nə dedi:

Qabağımı qarlı dağlar alıbdı,
Gözümə görünmür oralar indi.
Haqq götürsən seyrağıbı aradan,
Əcəb şirin düşər aralar indi.

Səhər-səhər günəş doğar min-min rəng,
Salamına gəlib Rum ilə Firəng,
Qurduğu ox-yaydı, atdığı xədəng,
Dəyər bağrım başın yaralar indi.

Bir ədalət olmadı çıxaxtaxda,
Bülbül gülü həsrət qoydu budaxda,
Mahmud nalə çəkər sübh olan vaxtda,
Nigara yetişər nalalar indi.

Söz tamam oldu. Camaat, vəzir, vəkil paşanın ayağına tökülüb minnət elədilər:

– Qibleyi-aləm, bu nahaq qanı bizim ölkəyə tökmə, haqq aşığıdı, ölkəmiz dağılar.

Cəlal əmr elədi Mahmudu dəryaya atsınlar. Cəlladlar Mahmudu dəryaya atanda Nigar xanım külafirəngidən gördü. Qız bərkdən nalə çəkib, külafirəngidən özünü dəryaya atdı. Dəryada Mahmudla Nigar xanım bir-birinə sarmaşdılar. Dalğalar onları girdablara vura-vura aparmaqda olsun, eşidin Qənbərdən.

Qənbər başına döyə-döyə göz yaşı axıdırdı. Nigarın imarətinin qabağında göz yaşı tökə-tökə aldı görək nə dedi:

Alçaqdan ucaya çəkilib başın,
Qanlı saray, bəy Mahmudu neylədin?
Dağılsın torpağın, tökülsün daşın,
Qanlı saray, bəy Mahmudu neylədin?

Saray, görüm sənin tutunun tutsun,
Bayqular banlasın, şoranın bitsin,
Veranımdan gəlsin karvanlar ötsün,
Qanlı saray, bəy Mahmudu neylədin?

Qənbər ağlar, qaldı qürbət ölkədə,
Anam, bacım gözü çıxdı bəlkə də,
İbn Qəqubu parçalansın bəlgədə,
Qanlı saray, bəy Mahmudu neylədin?

Söz tamama yetən kimi saray uçub ağnadı, töküldü dəryaya. Elə bil burada min il bundan qabaq da saray yox imiş. Qənbər üzüqoylu yerə uzanıb ağlaya-ağlaya yuxuya keçdi. Qənbər yuxusunda gördü ki, Mahmudla Nigar xanım qırx qarabaşla bağa səyahətə çıxıblar. Elə bu zaman onu təpiklə vurub yuxudan oyatdılar, döyə-döyə paşanın yanına gətirdilər. Paşa onu öldürmək istədi. Vəzir, vəkil qoymayıb dedilər:

– Paşam, qoy desin görək bunlar kimdi? Yəqin bunlarda söz var.

Paşa izn verdi. Qənbər dedi:

– Paşa sağ olsun, sənin dəryaya atdırdığın oğlan Ölənşəhər hökmüdarı Həmid şahın oğlu şahzadə Mahmuddu. Atasının tək oğludu, ova çıxmışdı. Yuxuda sənin qızın Nigar xanımı ona buta verdilər. Butasının dalınca gəlib bura çıxmışdı ki, dəryaya atdırdın.

Paşa əlini alnına verib fikrə gedəndə, Qənbərin yadına Mahmud düşdü, aldı görək ağlaya-ağlaya nə dedi:

Qalxdı, köç eylədi divana könlüm,
İstər yola varsın, yoldaş bulunmaz.
Hər yana baxıram yoxdu kimsənəm,
Mənim bu könlümə sirdaş bulunmaz!

Arvadın sitəmi kəndi haldandı,
Namərdin ilqarı sözlə dildəndi,
Arvad el uşağı, oğul beldəndi,
Oğul ələ düşər, qardaş bulunmaz!

Qənbər ağlar əlim Mahmuda yetməz,
Bir də gəlib gözüm önündən ötməz,
Yalnız igidlərin sınığı bitməz,
Dərya kənarında bir baş bulunmaz!

Cəlal paşa əlini gözünün üstündən çəkdi. Tutduğu işdən çox peşman olmuşdu. Necə deyərlər, son peşmançılıq fayda verməz. Paşa Qənbəri azad eləyib barigahda saxladı. Qənbər burada qalsın, sizə xəbəri verim Mahmudla Nigar xanımdan:

Həftələr, aylar keçdi, Mahmudla Nigar xanımın nə ölüsündən, nə dirisindən xəbər verən olmadı. Hamının ağlına gəldi ki, onların meyidlərini naqqa balıq çoxdan yemişdir. Günlərin bir günü Salman adlı bir bağban dənizin qırağında şax-şəvəl içərisində Mahmudla Nigar xanımın meyidini gördü. Onlar qucaqlaşmışdılar. Salman bağban hay saldı, adamlar tökülüb gəldilər. Mahmudla Nigar xanımı elə qucaqlaşmış halda qəbiristanlığa apardılar. Qəbir qazdılar ki, ikisini də bir qəbirdə dəfn eləsinlər. Elə bu zaman Qaraca oğlan adlı bir haqq aşığı gəlib çıxdı. Adamları yara-yara lap qabağa keçdi. Təlqin oxuyan mollaı dayandırdı. Sazı döşünə basdı. Mahmudla Nigar xanımın başının üstündə aldı görək nə dedi:

Yoxluxdan hər şeyi vara gətirən,
Müşkülümə şəfa əta təkhatək!
Hər bir kəsin urzasını yetirən
İmdad eylə, yetiş dada təkhatək!

Xeybəri, uşyamı zara gətirən,
Salsalı dəstində xaka yetirən,
Günə iqrar verib bada çatıran,
Müşkülüm var, yetiş dada təkhatək!

Ey düldülü Qənbər şahı Xorasan,
Onların vələdi Həsənü Hüseyin,
Bu iki cavana dərman verəsən,
Qüdrət, özün imdada təkhatək!

Söz tamama yetən kimi, göy atlı, göy əmmaməli bir şəxs gəlib dedi:
– Bura niyə yığışıbsınız?
Dedilər:
– Bu aşiqi-məşuqu dəfn edirik.

Üstəlik əhvalatı ona nağıl elədilər. Göy atlı dedi:

– Ey aşiq, məşuq, qalxın ayağa, daha yatdığınız bəsd.

Söz ağzından qurtaran kimi, Mahmudla Nigar xanım asqırıb ayağa qalxdılar. Camaatın başı onlara qarışanda baxdılar ki, göy atlı yoxdu, qaibə çəkilmişdir. Onu gözdən qoyduqlarına çox vaysındılar.

Bəli, muştuluqçu getdi Cəlal paşaya xəbərə, Cəlal paşa bu xəbərdən çox şad oldu, yoxsullara ənam payladı. Qırx gün, qırx gecə ziyafət verdi, şadyanalıq keçirdi. Ziyafətdə aldı Mahmud görək nə dedi:

Ölən şəhərdən bir cüt oğlan gəldi,
Mey içibən məskən oldu Misirdə.
Cail idi kəndi halın bilmədi,
Dildən dilə dastan oldu Misirdə.

Heç rəhmə gəlmədi zalım cəlladlar,
Bir yana çatmadı dadı fəryadlar,
Burda yer ağladı, göydə buludlar,
Qiyamət nümayan oldu Misirdə.

Əmr eylədi bəy, Mahmudu götürün,
Götürübən göz evindən itirin,
Yusif gəldi Züleyxadan ötürün,
Yeddi il zindanda qaldı Misirdə.

Söz tamama yetdi. Cəlal paşa Mahmudla qızı Nigar xanımdan üzr istədi. Yeddi gün, yeddi gecə şənlik keçirdi. Toyu toya qatdılar, qızı Nigar xanımı Mahmuda, vəzirin qızı Səmayə xanımı da Qənbərə verdi.

Mahmudla Qənbər bir müddət Misirdə qaldılar. Cəlal paşa ilə vəzir onlara çox hörmət eləməkdə olsunlar. Sizə xəbəri verim Mahmudun ata-anasından.

Günlərin bir günü yeməkdən fariq olanda ata-anası Mahmudun yardımına düşdü, dedi:

– Ey dili qafil, mən nə eləyirəm? Ata-anamın ağlamaqdan indi gözləri kor olub.

Birbaş Cəlal paşanın barigahına gedib dedi:

– Paşa, izn ver, vətənə gedək. Ata-anamız indi gecə-gündüz ağlayırlar.

Cəlal paşa razı oldu, günü sabah onları qoşunla, qəflə-qatırla Ölən-şəhərə yola saldı. Onlar uzun yol getdilər. Yetmiş beş ağac qalanda

Həmid şah, Əhməd vəzirə muştuluqçu getdi. Həmid şah xəzinənin ağzını açdırdı, muştuluqçu nə qədər istəyirdi, ləl, mirvari, qızıl götürdü.

Bəli, şahzadə Mahmud, Nigar xanım, Qənbər, bir də Səmayə xanıma qırx gün, qırx gecə toy elədilər. Onların toylarını ustad aşiq bu duvaq-qapma ilə sona çatdırdı:

Bircə gözəl istərəm bu osafda,
Gözəllər içində xub tər olsun.
Qaşı qövs-qüzeh, kiprik xunriz,
Gözləri nərgiz tək xoş nəzər olsun.

Telləri xurmayı, zülfü siyahı,
Cəmalı məhv edə şövqünə mahı,
Gərdəni çəkilmiş tazə sürahi,
Mələyik hurizən bir bəşər olsun.

Cübbəsi müdəvvər bədri tək bəyaz,
Səfalının işvə, qəmzə rəsmi naz,
Canlar almağa olsun gərək çəpdaz,
Cəlladi xunfəşan əlhəzər olsun.

Üzəri innabı, buxağı hübab,
Xizri çöhrəsinə edə iztirab,
Sibi zənəx, püstə dəhan, ləli nab,
Nəfəsi gül kimi müşk ənbər olsun.

Sinəsi ağ ola, üzü meydanı,
Məmələr qübbə tək zər giribanni,
Beli nazik ola, sağrısı canrı,
Qəddi-qaməti sərvə sənubər olsun.

Sümükləri xırda, əndami sadə,
Əl-ayağı bənzər ola şəmşadə,
Ələ düşsə bir beləsi dünyadə,
O kəsin iqbali sərəsər olsun.

Ləhcəsi ahəstə, üzü xoş gülən,
Kəlməşünas, əhli-kəmal, dərd bilən,
Aşına olmaya onla hər gələn,
Əhdi iqrarında mötəbər olsun.